

način ustrojena. Tablica sadrži sljedeća polja: *inventarna jedinica* (oznaka jedinice, isključivo je numerička oznaka), *kutija* (služi za orijentaciju u kojoj je arhivskoj jedinici spis bio prvobitno pohranjen), *serija* (služi za upisivanje određenih serija spisa prema shemi za osobne fondove od I. do VII., može biti kombinacija i slova i brojeva), *identifikacija* (tu se navodi oznaka podserije u okviru određenih glavnih sedam serija gradiva), *sadržaj* (opis arhivske jedinice), *sadržaj I* (eventualna daljnja proširenja opisa), *broj komada* (upotrebljava se npr. za korespondenciju, a gdje nije potrebno onda se ispušta), *sadašnji opseg* (za bilješke, npr. nedatirane spise i sl.), *kutija* (broj arhivske jedinice u koju je spis definitivno odložen). Zahvaljujući tome moguće je inventarne jedinice upisivati bez obzira u koju seriju spadaju, pa nije nužno niti prije toga popisati ih ručno ili na neki drugi način obraditi. Dakle, osnovno sređene inventarne jedinice je moguće inventarizirati istovremeno s njihovim konačnim sređivanjem prema planu sređivanja i ulaganja u kutije. Eventualne naknadne promjene u gradivu (koje se kod osobnih fondova nikada ne mogu isključiti) moguće je također vrlo lako izvršiti. Gotova tablica koja već sadrži inventarne brojeve u svojoj prvoj verziji (inventarni zapis je nepregledan zbog upisivanja u 1 redu tablice, koji može biti i prilično dugačak, pa ga je nemoguće u tom obliku tiskati) prevodi se zatim u program za obradu teksta i tu se uređuje, kao uobičajen inventar.

Ostala dva teksta u ovom broju časopisa su *O sudbini jednog arhiva* Jiri Zálóhe, koji opisuje događaje u Središnjem arhivu Schwarzenberga u Češkom Krumlove od svog zaposlenja 1945. godine i doživljaje na početku svoje arhivske službe, koja je trajala punih 45 godina, i *Prilog proučavanju kmetstva u 16–18. stoljeću (Vlastelinstvo Trebon)* Jana Horskog.

U drugom dijelu časopisa daje se pregled vijesti, literature i popis arhivskih časopisa iz raznih zemalja, koje je primila arhivska uprava u drugom tromjesečju 1993. godine.

Marina Štambuk-Škalić

Archivní časopis, God. 44, br. 2/1995, Odjel arhivske uprave Ministarstva unutarnjih poslova Češke Republike, Prag, 65–128.

Prvi tekst ovoga broja, čiji je autor Zdenek Šamberger, *Pregled razvoja terminologije*, posvećen je problematici arhivske terminologije Češke Republike. U Čehoslovačkoj Republici 1951. osnovana je Državna arhivska komisija koja je uz pokretanje dva središnja arhivistička časopisa: *Archivní časopis* i *Sborník archivních prací*, potakla misao o potrebi ujednačavanja dotadašnje raznovrsne i raznorodne terminologije. U tu svrhu osnovana je četveročlana radna grupa, čija je zadaća bila

prikupiti i protumačiti stručne nazive s kojima se arhivisti u svom radu susreću. Rezultat je bio terminološki rječnik (Rječnik arhivske terminologije, 1954) koji je obuhvatio oko 400 arhivskih termina, kao metodološko pomagalo za arhivske djelatnike u njihovom radu i pomoć pri sređivanju arhivskog gradiva.

Problematikom arhivske terminologije i mogućnostima komparacije na međunarodnom planu bavio se i Međunarodni arhivski kongres održan u Stockholmu 1960., na čijem je programu bila i informacija o radu komisije za pripremu međunarodnog rječnika arhivske terminologije. Autor navodi i probleme koji su pratili pripremu Rječnika suvremene arhivske terminologije socijalističkih zemalja, izdanog u Moskvi 1982. (1. dio) i 1988. (2. dio), i međunarodnog rječnika Dictionary of Archival Terminology iz 1984. Također je objavljen poseban priručnik, kao pokušaj određenja često upotrebljavanih pojmova u slovačkoj arhivskoj praksi (Pohrana, dostupnost i korištenje arhivskih dokumenata, Bratislava 1988), u kojem se navodi 160 pojmova.

U skladu sa suvremenim zahtjevima autor zaključuje da je nužno proširenje pojmovlja, pa je zato Češko informatičko društvo, u suradnji s Državnim arhivom, pokrenulo projekt novog terminološkog rječnika, koji bi trebao prikupiti i valorizirati dosadašnje stručne pojmove i uključiti nove, osobito iz oblasti teorije informatike i statistike.

Griet Maréchal, voditelj odjela u Glavnom kraljevskom arhivu u Bruxellesu, u tekstu *Pristup problematici izlučivanja u Belgiji* opisuje belgijsku praksu u ovom važnom arhivskom pitanju. Osnovna teza teksta je da je neizbježno provođenje izlučivanja u samim pismohranama. U Belgiji određuje arhivski zakon iz 1955. u članu 5 da Državno vijeće, državna i lokalna uprava i sudovi ne smiju uništavati spise bez odobrenja glavnog arhivara kraljevstva, imenovanog u Glavnom kraljevskom arhivu. Od te odredbe izuzeti su vlada, kabineti ministara i zakonodavnih organa (senat i narodna skupština), gradska i regionalna vijeća. Član 2 arhivskog zakona bavi se izlučivanjem dokumenata u državnim arhivima, za čije izlučivanje je potrebna i suglasnost odgovornih organa ili osoba koje su gradivo predale arhivu.

Na osnovi toga zakona osnovana je u Glavnom kraljevskom arhivu služba inspekcije, čija je zadaća provedba arhivskoga zakona, izrada metodičkih studija i uputa za sređivanje novopreuzetog gradiva, uređenje stručnih knjižnica i oblikovanje odjela za izdavaštvo.

Problematika vrednovanja arhivskog gradiva je veoma složena i u ovom tekstu autor se ograničava samo na postupak izlučivanja, opisujući metodu koja se u Belgiji primjenjuje na izlučivanje spisa općina, okružnih povjerenstava i pokrajinskih organa te gradiva pravosuđa. Autor opisuje "plan škartiranja", sistematizirani popis svih vrsta spisa nastalih u određenoj instituciji. U takvoj listi za svaku vrstu se određuje

vrijeme čuvanja u pismohrani i njezina konačna sudbina u razdoblju nakon tog roka, odnosno da li je predviđena za trajno čuvanje ili izlučivanje. Za izradu takve liste potrebno je dobro proučiti zakonske odredbe i propise koji se odnose na određenu službu ili instituciju, a također je potrebna dobra suradnja između arhivista i službenika administracije u kojoj se građa stvara.

Također se opisuje primjer iz provincije Istočna Flandrija, u kojoj su predstavnici iz svih organa javne uprave kontinuirano pozivani na radne sastanke, na kojima su sudjelovali i arhivisti iz državnih arhiva, u cilju valorizacije svih vrsta spisa koji nastaju kroz djelatnost uprave. U tim kontaktima su arhivisti upoznati sa svim etapama kancelarijskog poslovanja i za obje strane je bilo moguće sva pitanja riješiti usmenim podacima dobivenima na tim sastancima.

Za ustanove koje nisu obvezne predavati gradivo državnim arhivima, npr. općine, ne postoji dužnost da spise izlučuju prema ovom planu, dok je on obavezan prilikom izlučivanja u arhivskim ustanovama. Opisuje se i postupak tzv. "unutarnjeg čišćenja", kojim se u postojećem fondu vrši odstranjivanje svih suvišnih, bezvrijednih spisa (duplikati, multiplikati, prijepisi, tiskopisi, neispunjeni formulari), kojim je npr. reducirana pismohrana jedne općine sa 40 na 24 dužna metra, a koje je izvršio općinski arhiv. Ovu operaciju bi obvezno trebao vršiti tvorac fonda najkasnije prije predaje arhivu.

I u zaključku autor naglašava da postupak za izradu "plana škartiranja" mora biti određen zakonom, nakon što su proučeni svi zakoni i uredbe povezani s administrativnim poslovanjem, a kako se mijenjaju nadležnost i metode rada mijenjaju se i spisi, pa odatle proizlazi da se i "plan škartiranja" mora prilagođavati stvarnosti.

František Holec u tekstu *Izdavačka djelatnost Arhiva glavnog grada Praga* daje osvrt na publicirana izdanja tog arhiva u razdoblju 1858–1994.

Također se u manjim tekstovima daju vijesti o održanim savjetovanjima, jubilejima nekolicine čeških arhivista, pregled stručne literature i popis publikacija koje je preuzela arhivska uprava u I. tromjesečju 1995.

Marina Štambuk-Škalić

Sborník archivních prací, 1990–1995, Odbor archivské upravy Ministerstva unutarňjich poslov Čeché Republike.

Ovaj časopis, pokrenut 1951. godine, posvećen je povijesnim istraživanjima temeljenim na arhivskom gradivu, objavljivanju većih tematskih cjelina arhivskoga gradiva, te tekstovima o arhivskom gradivu i radu na pojedinim arhivskim fondovima.